

قوميله قس اصولى حقنده.

يازانى : ى. ق. آوتوخوف

چويرىن: م. ر.

جيهه سىنى ده كىشدېر مكدە اولان هر يىر اىشده اولدوغى كىي
حكومت علمى شوراسىنىڭ پروگراملارنى دا علمى اولاراق تطبق
ايدەر كن ايش مبالغه و افراطسىز كچمىور.

بعضى پداغوقلار اويله ظن ايدىورلر، كه قوميله قس هر يىر
اىشده هر ساعت ظرفىنده تطبق ايدىلمه لىدر.

غير طبيعىلىك و اىشده بدىتمده قالماق اىشته بورادان نشات
ايدىور. مثلا، پداغوقلار قارشولاربنا «تحكىملىك حقوقيله رىاضىاتى
ناصل بىرلشدىرمه لى؟» كىي سواللار چىقارىيورلار.

هر ناصل اولورسا، اولسىن قوميله قس، قوميله قس! قوميله قس
يىر بت (صنم) حالى آلمايا باشلايور.

اسكى مكنبلرده اسكىجى معلملر هر شىيىڭ تعليمات كىتابلارنىڭ
طلب ايتدىكى قاعده اوزەرىنه كىتمه سىنه چالشىدىقلارى كىي شىمدى: -
بعض مكنب خادملرى حكومت علمى شوراسى يىكى پروگراملارنىڭ
كندىلرىندن هر شىئدن اول يارادىجى فعالىت طلب ايتدىكىنى
اونوتاراق رىسمىت نقتة نظرى اوزرىنده دوربورلار.

يىر چوقلارنىڭ عادى دىداقىق اصوللاريله قارىشدىردىقلارى
قوميله قس اصولنىڭ اڭ چوق آڭلاشلامازلىقى او حقده آرتىق مسئله نڭ
آڭلاشلىماز نقتەلرىنه يىله ايشىق صاچان جارى ادىيات ايله لازمنجه
تائىش اولمامازلقدان ايلرى كلىور:

۱) سىنته قس اصولى نەدر (اصولك پ. پ. بلونسكى طرفىندن
تكلىف ايدىلمىش اولان آدىنى آلورز.)

- (۲) اونىڭ حياتىنىڭكى نەدر؛
 - (۳) او ھانكى طلباتى تامين اىتمەيدىر؛
 - (۴) بو اصول حقندە ماتەريال ناصل الد، ايدىلمەيدىر؛
 - (۵) اونىڭ رجھانىنى ناصلدر؛
 - (۶) بو اصولى تىببىيات چىنىلىڭلىرى و عليھنە اولان اعتراضلار ناصلدر. - ايشتە، پىداغوزى تىجرىبەسىنىڭ ميدانە چىقاردىغى و جوابى، ايشى پىك آيدىنلا تاجاق اولان اساسى سواللار.
- ھەر نە قدر عمومى چىزگىلەرلە اولسا يىلە سواللار. توضىھى صورتدە جواب و بىرىمگە چالاشالم.
- سىنتەقس اصولى نەدر؟

ھەر شى دن اول، نىچىن قومبەقس دىگەندە سىنتەقس اصولى دىيورز؟ قومبەقس (مەركەب = قارىشىق) اصطلاحى نامەين، سىقتىلى ذر. بو اصول اىچىن باشلىغا خاسە اسكى مەكتەبە ھاكەم بولونان تەھلىلە مەكۇس اولان رابىطەدر. اسكى مەكتەپ، مەتمەلرۇ كەندى قوتلرلە پىك چىنىن رابىطە تامين ايدەرك آنجاق و آنجاق تەھلىل ايدىيوردى. يىكى مەكتەپ ايسە سىنتەز - رابىطەنىڭ ضرورىتىنى قىدايدىيور. بونا كۆرەندە سىنتەقس (رابىطەدار = باغلايان) اصطلاحى داھا موافقدر. قومبەقس تەدرىس اصولى «ايلە» «قومبەقس اصولى» نى تەرىق اىتمەك اولار.

«قومبەقس تەدرىسى اصولى» اصطلاحى اسكى «دەرس اەتبارىلە تەدرىس اصولىنىڭ اسكىلىكى، رابىطەسىزلىكى حياتدان قىرىق اولماسىنە مەقابىلە ايدىيور، بىئە عليھ «قومبەقس تەدرىس اصولى» اصطلاحىنى ايشلەتمەك داھا دوغرو اولور.

فقط، جىسم و تەظاھراتى «رابىطەدار، بىرلىككە، مەركەب و انكشاف ھالىدە» او كۆرەندەن رابىطەلىلى علمى بىر اصول اولاراق

«قومپله قس» یاخود، دها دوغروسی سینته قس اصولی اصطلاحی قوتلی اولاراق قایور. مع مافیه بو عامی و تدقیق اصولی اولوب تدریس و تعلیم اصولی دگلدر. بونا گوره ق. ی، سوقولوف «قومپله قس تدریسینک اصوللاری». یاخود س. و. ابوانوف - «قومپله قس تعلیم اصولی» اثرلریله نظاهرات واجسام دگل، فزارک رابطه سی حقنده بحث ایدمن پلاتون و قومهنسکی حقنده یاگاشلق بولمشدیلار که اونلارک دیدیگری بورادا بحث ایدیلن سینته قس اصولیه نظاهرات و اشایی او گرنمک حقنده دگلدی.

۱ - قومپله قس تدریسی اصولینک حیاتیلمگی آتیده کی صورتده ابضاح ایدیلیر:

(۱) اسکى زمانک تعلیم ماته ریالینی تعلیم کتابلارینا توپلانماسینی تقریض ایدمک اولان نظاهرات واجسامیک بیر عمومی آنا-غایه لر اطرافینده مرکزلشدیریلمه سی.

(۲) غایه لر - آرغونوی، حقیقت مختلف در: بونی بوتون یگونی (تفرعاتی) ایله قاوراماق غایه سی یوقدر و اولاماز، حقیقتی تعقیب ایدمک ایچین واسطه اولاجاق، «غایه آرغون» لردن معین بیر مقداری قید ایتمک لازم در: بوبله آرغونوی غایه لری عمومی موضوع - غایه سی اولان «بشریک زحمت حیاتی» نک حصه لرینی تشکیل ایدمک لدر.

(۳) مختلف علم و فنلردن معلومات اخذ ایدمک اونلاردان تعقیبات اصوللاریله استفاده ایتمک، (تعقیبات هر طرفلی اولمالی، حقیقتیک مختلف جهنلرینی احتوا ایتمه لی، اونک قانونلارینی او گرنمک ایچین مختلف فنلری جلب ایتمه لی و اونلاری تعقیبات اصوللارینا مفید یاپمالی در.)

متعاقبا، قومپه قس تدریس اصولی درس اعتباریله اولان اصولدن باشلیجا اونکلا تمایز و تفریق ایدیلمیر که او؛ هم ماتهریالک ترتیبی اصولی، همده اونلاری تعقیب ایشمک اصولدر.

بو (اصول) علم کائناته مارقسیزم نقطه نظریندن یا قلاشمدان دوغان مکتبک عالی مفکوره سی (انسانلارک زحمت فعالیتینک تعلیمی) اطرافنده ماتهریال ترتیبینی و آرغونوی غایه لری (عالی مفکوره نک تشکیل ایدیجی حصه لری) آگلاتیور.

قومپه قس اصولی سایه سینده درس اصولی تعلیمینده بر دوتمیش اولان اصولسبز تدریسات گورولتولاردان اوزاقلاشمیش بولونیور. ایشک ایچینه یالکز انسانلارک طبیعت و جمعیت ایله قرشولقلی زحمت فعالیتینی تعلیم ایچین بلاواسطه علاقه دار اولانلار داخل ایدیلمیرلر.

قومپه قس تدریس اصولی بویله جه ماتهریالک ایشله نمه سینده ده معین بیر اصول طلب ایدیویور؛ بو اصولدا سینته قس اصولی در که هر دورلو تظاهراتی دیگربندن اقتباس ایدرک دگل، کندی حیاتی مناسبات و فعالیتینده مطالعه ایدیویور.

بو یوللا دیگر علمی تعقیبات اصوللاری ده لغو ایدیلمیش اولمایورلار.

۲ - سینته قس اصولینیک حیاتیلگی بونلاردر:

۱ - تظاهراتک رابطه دار، طویلی، بوتون حالدا تعقیبی.

۲ - بو، تظاهراتک مارقس دثاله قتیق تعقیبات اصولی در.

۳ - سینتهز ایلری کیدیجی تحلیلله استناد ایدیویور.

۴ - بو، موجود تعلیمات و سائطینی، آیری-آیری علمی سیسته ملری

دگل مشخص حقیقی تعقیب ایدیویور.

۵ - ایش، یالگنز ایشک کندیسندن اوتری، «خالص علم»، ایچین دگل. موجودات تعلیماتینک معین علمی غایه لریله اجرا ایدیلیر.

۳ - سینته قس اصولی هانکی طلباتی تامین ایتمه لی در.

آ - موضوع اعتباریله سینته قس اصولی آتیده کی

طلباتی تامین ایتمه لیدر:

موضوعلار تصادفی ماهیتده اولماملی، بلاواسطه باش موضوع اولان: انسانلارک زحمت فعالیتی موضوعندن جریان و نشات ایتمه لیدر؛ پداغوزی ادبیاتینده تصادف ایدیلن: «قویو»، «زهمی»، «تاووقچی»، «وابور» کییی، (تسه خانوویج؛ «یگی مکتب بوللاریندا» صایی: ۱ ۱۹۲۴ ییل ایچین) «صو»، «دگز»، «قابلان» کییی موضوعلار، که حکومت علمی شوراسینک پروگرامینی تطبیقات تجربه سینده تصادف ایدیلیمگده در؛ بونلار موفقیتلی عد ایدیلیمز.

مکتب ایشجیسی بو کییی چوق زمان صرف ایدیلیمه سینی طلب ایدن. دار موضوعلارلا قارشولاشیر که. بالمجبوریه او یله بیر وضعیته دوشمیش اولیور که یاخود چوجوقلارلا آنجاق بو «قورما» اولان - اهانلینک زحمت فعالیتی - موضوعنه آنجاق قسماً تماسدا بولونا جاق یاخود بو تصادفی موضوعلار اونک ایچین تعلیم ساحه سینده تصادفی بیر ماهیت آلا جاقدر.

ایشجی (معلم) «ورمانک حیاتی»، «داش کومور» («معارف خبرجیسی» ۱۹۲۳ - ییل صایی ۷۸ - فلهرونک مقاله سی) کییی موضوعلاری تام یاریم ایلمیک بیر ایش ایچین گوتوره جک اولورسا، او وقت، یقین که ایش قاعده سیز اولاراق قالا جاقدر.

موضوع دار اولماملی، کندیسیله انسانلارک زحمت فعالیتی نك مهم بیر قسمینی قاوارایا یله جک قدار حال اعتباریله زنگین اولماملی در.

بونگ ایچین بوتون دیگر، هر وقت دقت وسعی اهما
ایدهن و اوزاق دوشمه به امکان ویرمه یه موضوعلار اوزره بنده توفق
ایدهجک اولان کسکین، مرکزی موضوعلار تعین ایدیلمه سی
ضروری در.

حکومت علمی شوراسینک پروگراملارینا پلان ترتیب ایدمه نلر
سانکه هر زمان بوتون ایشلر ایچین مرکزی موضوعک کیچمبده
و گله جکده انسانیتک زحمت فعالیتی اولدیغینی و بونگ دا I - نجی
درجه نك آیری - آیری ییللری ایچین بیر طاقم کوچوک موضوعلارا
آیریلدیغینی اونوتیورلار: بیرنجی ییل ایچین - عائله ایجریسینده
و مکتبده زحمت فعالیتی؛ ایکینجی ییل ایچین - کوی داخلی
یاخود شهر منطقه سینده؛ اوچنجی ییل ایچین - یرلی مملکت داخلنده
و دوردنجی ییل ایچین ده بوتون دنیا داخلنده؛

اگر نظره آلیناجاق و غایه اولاراق - انسانیتک زحمت فعالیتی
و اونگلا علاقه دار اولاراق طبیعت و جمعیت حرکاتی بوتونلگیله
- قاوراماق اعتبار ایدیله جک اولورسا او وقت «سامووار»، «سقامیا»،
«قابلان» کبی «قومبله قس - موضوعلارینا» پلانلاردا یر بولونماز.

موضوع چوجوغی یاقیندن چه ویرمیش اولان حیاتدن
آلینمالی در.

البتده، بو او دیملک دکلدر که - تدریس ایچین موضوع اولاراق
بالکز گوز قارشوسیندا بولونان هر شئی گوتورولمه لیدر. بوندن
صاقینماق ایجاب ایدمه. نهایت، مناسب اولماق ایچین، بالکز اونگلا
صیقی صورتده علاقه دار اولان همده نظری و عملی بیر قیمتی حائز
اولان، دیگر بیر ماته ریال گوتوروله بیلیر.

«اڭ چوق انکشاف ایتدیرن نظریات و اڭ چوق لزوملی اولان
عملیات (تطبیقات)» اشته، ۱۹۲۴ ییل ده چیقان «خلق معلمی»

مجموعه سینده بلونسقی پ. پ. طرفیندن کندی «قومله قس آدلانان اصول حقنده» عنوانلی مقاله سینده موضوع انتخابی ایچین کوستریلن نظریات اساسی!

تدریس ایچین انتخاب ایدیله جک موضوعلار چوجو غک فعالیتتی جلب ایتمه لیدرلر: بونک ایچین ده بونلار دوشونیلیمیش و کتاب موضوعلاری دگل اونک مراق و احتیاجاتیندن جریان ایتمه لی در. اونلار چوجوقلار ایچین آغلاشیلا جاق بیر حالده نه بک نظری نه ده بک چتین اولمالی در.

ییزم تحت اداره مزده اولان پلانلاردا بیرینجی ددره جه نک دوردنچی غروپی ایچین «صوگ بهار»، «خزان» کبی بیرینجی درجه نک اوچینجی غروپلاری ایچین ده «انسانیتک کیچمشده و شیمدیکی حالده معیشتی» عنوانلی موضوعلار وارد.

بیرینجی دوردنچی غروپ ایچین بک نظری و صیقیجی، ایکنجی ایسه - او بویدا اولان چوجوقلار ایچین آگلاشلاماز بیر حالده بولونور. چوجو غک مراقی و مکتبک مسئله لری - ایشنه، باشلیجا اولاراق موضوع انتخابینی بو تعین ایدیور.

موضوع، انسانی حیاتک مختلف ساحه لرینی احوا ایتیمیش و بو تدریس ایدیلیر کن چوجوقلارا مختلف ساحه لردن معلومات ویره یلمیش اولورسا، او وقت موفقیتلی اولور.

«نباتات مجمعی اولاراق اورمان، چمن، اوت و باغ کبی موضلاعلا بو جهندن موفقیتلی عد ایدیله مزلر. بویله بیر موضوعی اطرافلی یایماق ایچین یاخود ضروری اولاراق موضوعلا هر زملن بلا واسطه علاقه دار اولمایان بیر طاقم ماته ریال سوقماق یاخوددا آنجاق بیر طرفلی بولاراق طبیعیات جه تله اکفا ایتک مجبوریتی حاصل اولور.

فقط موضوعی حدیندن آرتیق یوکلندیرمکده لازم دگل.
موضوع یوتولمش اولمالی، ایچریسیندن بوتون آرتیقلا
چیقریلمالیدر.

هرشیدن اول - قوت و وقت اقتصادی لازم در.

موضوعک کندی ایچریسینده کی رابطه ایچین آتیده کی
طلبانک تامینی ضروریدر:

(آ) رابطه میخانیک کی دگل، عضوی اولمالیدر.
مثلا، قراسیلینکوف کندی «شورا مساعی مکتبنده قومله قس»
کتابنده (آلتارسکی قضا معارف شعبه سی نشریاتی) دیدیکی
«هر ایسته نیلن شیئی ایسته نیلن طرزده»، «مسیحی خیارلا»
ربط ایتمه لیدر.

ب) موضوع ایچریسینده کی رابطه منطقی اولاراق
تمادی ایدیه لک صورتده اولمالیدر.

مثلا، «دانه دن اکمکه» سرلوحه سیله کوتورولمیش موضوع
ایشله ندیکی زمان اکمکدن دانه به کچیورلر، زیرا بو ایشک
ابتدالرینده (۳۰ - ۴۰ درس) چوجوقلار اول اوندان اکمک
یشیریر، صوگره ایسه دکرمان و اونک ایشینی اوکره نیرلر.
ت) موضوعلارک کندی آرالاریندا کی رابطه ده

مطلقا «بسیطدن مرکبه» قانونینه رعایت ایتمک ضروریدی.
بو چندن حکومت علمی شوراسینیک سخه مالاری تعقیبات
نمونه سی اولیورلار که بونلاردا اکثرأ تطبیقات زماتی اونوتوبورلار؛
مثلا: تدریساتک ۸ نجی ییلینده بحث ایدیه لک اولان («قدیم
انسانیتک مسکنی» کبی) موضوع حقنده ۳ نجی ییلده بحث ایدیلیر،
فقط، تدریساتک دوردنجی ییلینده ایسه، بیرنجی ییلده کچیلیمه سی
لازمکلن («صوگ بهار»، «خران») کبی موجوعلاردا دوردنجی
ییلده کچیلیر

۴ - سینته قس اصولیه ماته ریال حاضر لائماسی موضوع
انتخابی کندیسنه بک جدی دقت ایدیلمه سینی طلب ایدیور؛ بورادادا
صابقلق موضوع اتخاینده اولدینی کبی بک چوق اولایلیر.
ایش زمانی باشقا - باشقا علملردن آلینان معلومات همان
علملرک اصولیه افاده ایدیلیرلر.

چو چوقلار یلگز معنوی نظاهراته دگل، مشخص حقیقه
دوغرو علمی اصول تطبیق ایتمگه آلیشمالیدرلار.
بورادا حیات و علمک رابطه سی الدمه ایدیلمه لیدر.

بالگز گه زیستی (تنزه) لرله بلا واسطه حقیقنی تعقیب ایتمگه
دگل ماته ریالک صنفده گوستریش واسطه لری ایله ایشله دیلدیگی
زماندا منفعت بردار اولماق اولور.

قومبله قس تیجده بک دواملی بیر حاضرق حالنی ده آلا یایلیر.
(حکومت علمی شوراسنیڭ پروگراملاریندا I - درجه لی مکتبک
۱-نجی و ۲-نجی غروپلاری ایچین جمعی ۵-۷ دوره قید
ایدیلمشدر.) ۴۵ دقیقه ده نه کبی بیر قومبله قس ایشله دیله یایلیر؟
اویله ایسه بونلاردان ییلده نیچه سی اولمالیدر؟

او وقت غروپ مشغولیتلرنیڭ پلانی نه کبی بیر حالدا بولونمالیدر؟
بویله «قومبله قسلر» نه ایله باغلانیلاجاق و بیرلشه جکلر؟ پلاندا
«قومبله قسک» مقداری اولدینی کبی اونلارک ایشله نمه سی ایچین
صرف ایدیله جک وقتکده تعین ایدیلمه لیدر.

(سینته ز) رابطه ایله کیدبیجی تحلیلله مستند اولمالیدر.

سینته قس اصولی تحلیلی رد ایتمه یوب بونی تخمین ایدیور.

بالگز شعورسیز اولاراق مربوط بولوناجاق اولان بیر شئی
موقتی تحلیل سیز اولاراق ربط ایتمه لی.

ایشله نه جک اولان ماتهریال حاضرلانش اولاراق دگل منظملردن مستقل چالیشما، تدقیق و تجربه طلب ایدن حیاتی بیر مسئله طرزینده ویریلمه لیدر.

ایشک اساسینه چوجوقلارک مستقل تصورات و انطباعات تجربه لرینک احتیاطی صرف ایدیلمه لیدر.

هریر ایش اولدن حاضرلانمیش پلان اوزره آپاریلیر، البته، بوندان ایش زمانی گذشتده اولونا بیلیر.

پلان اوزره یورودیلمه بن ایش پک آز مفید اولماغا معروض در؛ ماتهریالی بیر طرفلی ایشله مک، اونی صوگ درجه آز حاضرلاماق، فقرعات اوزرینده چوق دایانماق (یوبانماق) - موجود اولان شیئه هیچ شی آرتیراماز.

بیز بورادا اونا یاقلاشیورز که هر دورمه بیر دفعه دن آز اولمایاراق یگونئی یوقلاماق و سگله جک ایچین پلان ترتیب ایتمک پک ضروری در.

بو ایسه چوجوقلارلا بیرلگده آپاریلیر.

زحمتک علمی تشکیلات عنصرلری چوجوقلارلا بیلدیریلیر و اونلارک حیاتی احتیاجلارینا داخل ایدیلیرلر.

چوجوقلار متشکل اولاراق چالیشما به آلیشمالیدرلار. بیزه دیگرلرینک امرو حکملرینی کور - کورانه اجرا ایدمه نلر دگیل، حیات تشکیلاتنجیلاری لازمدر.

چوجوقلار:

(۱) کندیلری بیر غایه بولمالی،

(۲) پلان اتخاذ ایتمه لی،

(۳) احتمالاتی نظره آلمالی

(۴) روللاری آیرمالی

۵) ايشلىرى طوبىلى (يىزىلگەن) اولاراق اجرا ايتىمەلى دەرلر.
موضوعلارنىڭ حاضرلانماستىدا معلمنىڭ وظيفەسى بىك مەرتىلى اولمىلىدر.
معلم چوجوقلارنىڭ باشىنا اونلارنى مرقاندىرمايان مەنەرياللارنى
مسلط ايتىمەمەلى، عين زماندا اونلاردا «كەندىلەرنىڭ فەكر دوغورماغا»
بىر تەشەت اوياتمىلىدر؛ او، اونلارنىڭ مرقاق و ھوسلىرىنى ھامابە
ايدىيور؛ اونلارنىڭ (چوجوقلارنىڭ) فەماليىتى اوباندىرييور، اونلارنى كەندى
نفوذىلە اۇزمەيور، كەندىسىدە فەمال بولونيور.

مەنەريالنىڭ سىنتەقس اصولىلە ايتىلەنمەسى ايچىن قىد اولونان
ضرورىتلەر بىر داھا علاوہ ايتىمەلىدر كە بونلار. ھەكتەبىك درجەسىنىڭ
آسىلى اولارق شەكىللىرىنى دىگىشيورلر.

بو، يىرىشچى درجەدەايكن، «غروپ ايچرىسىندە كى بوتون بىر
معلمنىڭ اندە توپلايور» كە بودا ايشى بىك آسانلاشدىرييور. ايسكىنچى
درجەدە ايسە ايشىنىڭ شەكىلىنى دىگىشدىرييور؛ «مەختەلف اختصاصلار
مەملىرىنىڭ ضەنف ايشلىرىنىڭ تەشەكىلەندە كەندى آرالارىندا يىزىلگەن
اولارق پلان تەرتىب ايتىمەلىرى و چالیشمالارى لازم كىلىر. پروگرامدا كى
مەختەلف فەنلەرلە تەماسدا اولان ھەسلەر، بەض موضوعلارنىڭ يىزىلگەن
حاضرلانماسى اقتضا و ايجاب ايدىيور. «(قۇمبەقس تەدرىسى ھەقەدە»
ھەكومەت ەلمى شوراسىنىڭ مەكتۇبى. ص: ۱۱)

اكترأ، موضوعلارنىڭ حاضرلانماسى، تەرتىبىندە سىنتەقس اصولىندىن
كەندىشتە بولونماق تەصادفلىرى آئىدە كى سىلردىن ايلرى كىلىر:

آ) يە، تەدرىسنىڭ ەمومى ساعەسى ايچرىسىندە آيرى
آيرى قۇمبەقسلىر بىك آز و نادر بولونيور،

ب) ياخۇد آيرى - آيرى تەدرىسات و سائطىنىڭ
مەنەرياللارنى قۇمبەقس ھالىندە تەعين ايدىلەش بولونيورلار.

ھەم يېزىقچى، ھەمدە ايىكىنىچى خالدا ايشلارە حياۋاتىن علمە دۈگل تەدرىسات و سائىطى ياخۇد دوشونولموش قومبەقسەن حياۋە دوغرو گىتەلەرىندەن ايلرى گىلور.

يەنە پەك چوق تەصادف ايدىلەن گەشتلەر بولونىور كە بودا ماتەريالىك بىر طرفى (مثلاً: يالگۇز طبيعيات نقتە و نظرىندەن) تەرتىب ايدىلەمەسىندەن نشات ايدىيور.

«طبيعە» «چەن»، «باغ» موضوعلارنىدا بويە اوليور. بو موضوعلار ھەم زار، ھەمدە پەك فەكر داغىنىچى درلار، اونلارنىڭ مەتبۇئاتى نظرىە آلىناچاق اولورسا، ھىچ بىر صورتلە نە انسانلارنىڭ زەمت فەالىتەندەن نەدە، طوبلى اولان اجتماعى زەمت دىن بىر شى بولونمادىنى گورولور.

۵ - سىنتەقس اصولىنىڭ زىنگىنىلىكى .

بو حياۋاتى اصولدر. بو، مثال و تەظاھراتى چوقۇقلارنىڭ كوزى اوگىندە بولونان موجوداتدان. اونلارى احاطە ايتىش انسانلارنىڭ زەمت فەالىتەندەن گوتورىيور.

بو اصوللا ماتەريال ايشىلەدىلەمەسى اسكى مەكتەبە اولدىنى كىي حياۋدان اوزاق و قىرىق ابتلاسىندە بولونمايور.

او مەشخۇ موجوداتنىڭ معاصرلىكىلە تەجەبىز ايدىلير. چوقۇقلار باشلىجا اولاراق اوزاق كەچمەشلەرە دۈگل «معاصرلىكلە» مشغول بولونىورلار.

دائىمى اولاراق باشلىجا مەركىزى غايە - موضوعلارلا مناسباتدا بولونان ماتەريالنىڭ ايشلەنمەسى. و تەرتىپىندە سابىقىيلىقلاردان مەحافظە ايدىيور.

بو سايەدە بو اصوللا حاضەرلەنمەش ماتەريال واحد، غايەيە موافق و قەطعى بىر ماھىت آليور.

بو اصوللا چاللىماق ابى دوغرو گوتورولەك اولورسا يىلگىلار ك آرتماسى. عضوى يىر ماھىت آلمىش اولاجاقدىر. يىلگىلار كىسب ايدەجكى ماھىت حقندە قىد ايتىمك لازم گىيور كە. موجودات كىدىسى مختلف اولدىقى ابجىن چوجوقلار اونى بلا واسطە تەقىب ايدەركن حىياتك مختلف ساحەلرىندىن يىر چوق قىي يىلگىلار كىسب ايدىيورلر، باشلىجا اولاراق بو ايش علمى صورتە يورودىلدىگىندىن چوجوقلار يىر چوق اطرافلى معلومات حقيقت قازانيورلر. كىدىسى ك ابى يىر گوسترىش واسطەسى اولدىغىندان آرتىق بو صوگىچىلرە (گوسترىش و سائىنە) كىسكىن يىر احتىياج قالمايور.

بو فعال يىر اصولدە. بو باشلىجا اولاراق چوجوقلار كى كىدى فعالىتلىرىنە، اونلار كى فعال ايشلەمەسىنە، فعال اوگرنەلرىنە استناد ايتىمكەدر،

يالگىز و آنجا كى كىتاب ماتەرياللى اشتغال ايتىمك بىر اصوللا مەمكىن دىگىلدەر.

ماتەريال كى توبلى - دەرەك حالىدە ايشلەنمەسى بىر اصولك دوغرو يىر ھەمراھىدەر: زىرا، ماتەريال كى مستقلا چوجوقلار طرفىندىن ايشلەنمەسى تەجرىبە ايلە تەيىن ايدىلەمەسىنى و اصلاحات ياپىلماسىنى طلب ايدىيور.

۶- سىنتەقس اصولىنىك تطىيقاتىدە كى مشكلات و اونك عليھنە اولان اعتراضلار فاصلدەر،

حكومت علمى شوراسىنىك پروگراممى و بالخاصە سىنتەقس اصولىنىك تطىيقاتىدە مەم يىر طاقم آفاقى ممانەتلرە تصادف ايدىلدىكىنە گوز بوماماليدەر.

ھەر شىئەن اول بو مەمانت پەداغوقلارنىڭ لازىمىچە تەكامل
ايتىمەيش اولمادىغىدىن ايلرى گلىور.

فقط نە قادار ھۆكۈمەت علمى شوراسنىڭ پروگرام ايشى ھاضرلانىما
اساسىنە وضع ايدىلىر، نە قادار بو ايش، دىمەك كە، پەداغوزى
ادىياتىنىڭ اساسىنى تەشكىل ايدىيورسە، او قاداردا بو مەمانت داھا
آز دويولماغا باشلايور.

علاوہ مادى و معنوى (ايدە ئولوزى) مەمانتلردە گوستريلىيور.
مەكتەپنىڭ مادى و سائىتىنىڭ نقصانى، مەلماننىڭ ضعيف صورتدە تامىن
ايدىلمەسى، مەكتەپنىڭ تەدرىسات و سائىتىلە لازىمىچە تەجىيز ايدىلمەمەسى
بوتون بونلار آفاقى مەمانتلردە؛ مەمافىە، عەكسىنە اولاراتى، قىد
ايدىلدىگى كىيى، سىننەقس اصولىنىڭ تەطبيق ايدىلمەسى ايلە بوصوگىچى
(تەدرىسات و سائىتى) احتىياجى يىر او قاداردا قوتلى ھىس ايدىلمەيور؛
بو اصوللا چوقوقلار، اولجە تانىش اولدوقلارى يىرلردە بلاواسطە
ھىقىقت، مۇجۇدات ايلە تانىشىرلار، كە بۇدە ابىي وضعىتدە مۇدەل
و لوھەرلەر، فنا وضعىتدە ايسە مەلمان سوزلرلە اولور؛ (كە بو
تانىشلقۇدە عومۇمأ نادر اوليور.)؛ ھىقىقت، مۇجۇدات كەندىبىسى
تەدرىسات و سائىتى وظيفەسىنى گورىيورلر.

مەكتەپنىڭ مادى تەجىيزاتدە كىيى بىھران دائىمى و ابدى اولاراتى
قالاجاق دىگەل كە؛ يىز گورىيورز كە، مەكتەپ بو جەھەدىن ياقىن
كەچمەشلرە نىسبأ پەك ايرىلەمەشدر.

دىيورلر كە اھالى مەكتەپلردە سىننەقس اصولىلە ایشلەمەنىڭ علمىنەدر
بو كىيى ھاللاردا تەصادف ايدىلەن يىرلردە بو مەكتەپنىڭ اھالىدىن اوزاق
و قىرىق اولماسىندىن ايلرى گلىور.

عەكسىنە اولاراتى، اگەر اھالى مەكتەپنىڭ ھىقىقى و جەدى صورتدە
چالەشدىغىنى اونىڭ «مەكالمە ايلە اشتغال» ايتىمەدىگىنى گورەجەك
اولورسا مەكتەپلە ھىياتىڭ رابطەدار اولماسىنى تەقدىر ايدەمە.

اھالى ايله مەكتەپكە رابطةسى اكثرأ مەكتەپكە كەندى زەھمەتلىك
ياردەم ايتەلمەسلىك ايله بىك دائىمى و مؤبد اولايلىرى؛ (صەھى تەقەببەتلىك،
چوچوق باغچالارى. تەشكىلى و الخ.)
بو جەتەن مەلم و اھالىنىڭ «نەزەر دۆتتى»، «يېڭى مەھسەنەلىك»
جەب ايتەك زەرورىدەر.

سەنتەقس اصولىنىڭ تەتبىقىنىدە بو مەمانەت و مەشكلات اونىڭ ئالەھنە
اولان ائەتراضلار كەبى قەبول ايدەلەجەك اولورسا، بونلار اصولك
كەندەلەكنە ئائەد اولمايۇب تەبدلاتە اوغرايەلەجەك اولان جەقان شرايط
اولدقارەندەن ھەفە ئائەت ايدەمزلەر.

ق. ن. سوقولوف «قەمبەلەش تەدرىسنىك اصوللارى» ئىوانلى
ئەرنەدە دىيوركە: «قەمبەلەقس اصولى» - بو بوتون، بوتونە مەھسەنە
اصلولاردەر، فقط بوتون - بونلار ايسە يەر ھەچ دىمەكەر «
يەر آز يو قارودا او، دىيوركە: «بو دوشونوش صوك درجە
نامەين و داغىنىقەر».

ايش بوراسىندادر كە، بو مەشلەنەك مزا كەرسەندە ق. ن.
سوقولوفلا سەنتەقس اصولىنىڭ مەدافەجەلەرى آراسىندا مەخسۇسى يەر
فەرق وادەر: سوقولوف قەمبەلەقس اصولىنە (سەنتەقسى)، تەدرىسى و
يەلەكەلەرى افادە اصولى كەبى باقەدىنى ھالدا يەز ايسە اونى او كەرنەمەسى
لازم كەن آفانەك تەقررى، تەتبەات اصولى، او كەرنەلەمەسى لازم كەن
تەظاھرات آراسىندا ئەلمى يەر رابطة طلب ايدەن اصول عد ايدىيورز.

سەنتەقس اصولى مەدافەجەلەرى نەزەرىندە بو، دىگەر اصوللارا
آئەدە كى سەبەلە كورە تەفوق ايدىيور: سەنتەقس اصولى مەجەبە
ئەلمى تەنزە (ئەقسەقورسىا)، زەھمت، لابوراتوار، تەصویرلى، نەزرى و
رەسمى طەرزەندە ادمانلار بو صوگەجەلەركە لزومەتنى ھەچ زەمان
ايشلەركە ئومومى فەمالەيتەندە نەزەردەن اوزاق دوتولمايور.

چوچوق ایچین هانکیسی داها قولایدر - صومی، یوقسا اونک
بیر عنصری اولان مولدالما؟

علمی قولایلق هر دائم بسیقولوزی ایله توافق ایدهمهز.
سینته قس اصولی علینه بویله بیر اعتراض بورودیورلر که اونک
تطبیقینده چوچوقلار اوقویوب یازمایا چاپوق آلیشامایورلار.
بو، چوچوقلاری داها زیاده فعال اولماغا سوق اییدیور؛ یازی
و اوقومای او گرنمک ایسه باشلیجا اولاراق چوچوقلارک مستقل
چالیشمالار بلا اکتساب ایدیلمه لیدر،

بونا چوچوقلار کندیلری آلیشمالیدرلار.

نهایت بو اعتبارلاری الده ایده یلمک ایچین آیربجا اشتغالات
امکانی هیچ ده ممنوع ده گلدر.

موضوعلار انتخابی، اونلارک هر بیر آراسیندا اولان رابطه،
اونلارک آرالاریندا کی علاقه، اونلارک حاضرلانماسیله مربوط اولان
طلبات حقنده کی مباحثه ایله علاقه دار اولاراق دینیلدی که اونلاردا
علمی و تعاقبی طلباتی تامین ایتمه لیدر؛ مع مافیه، بعض محاکمه چیلر
بو تجربه لارک موفقیتسیزلک لریله ماته ریالک سینته قس اصولیله حاضرلانماسینده
بیر سیسته مسیزلک و غیر عادیلک گورمک تمایلینده بولونیولار.

بیر چوق اعتراضلاره نظراً بومه توده، اصولک تطبیقنده بعض
آیری - آیری فنلرک علمی اصوللاری غیب اولیورمش.

حالبو که، آیری - آیری فنلرک تعقیبات اصوللاریندان استفاده
ایتمک، سینته قس اصولیله ماته ریال حاضرلانماسینک طلباتی صیراسینه
داخل بولونیور.

آیری - آیری علمی دیستیلینلر اصوللاری دگل علملرک
افرازاتی اولان اسکیمیش شئی مه تودیقلااری و فنلر کندیلری
غائب اولیورلار.

تیجه اولاراق دیمک ایجاب ایدیور که، سینته قس اصولیه
دوغرو اولاراق وضع ایدیلیمیش اولان ایش، بیرمدرس اولاراق
اشتغالانک ساعت سیسته منک تبدیلیه، اوزون مدتی درسله چهوریلیمه سینه
و علمی صورته دالتون بلانینه کیچمه سینه سوق ایدیور.

کچن ییلکی ایشلارک یگونیندن گورولیور که به داغوزی
قولله قبولری کندی ایشلرینده هر دورلو اصول تطبیق اینمشار که
بیر کره، اونک هر هانگی بیر ایشچی طرفیندن آکلاشلماسی
تامین ایدیلیمه شد؛ بالخصه شیمدی بایراغی آلتیندا بوتون مکتب
ایشلرمزک جریان ایده جگی سینته قس اصولی حقنده کی، تصورات
آیدین دگلدر.

حکومت علمی شوراسینک یگی پروگراملاری، پروگراماته ربالینک
حاضرانماسی اصول حقنده نلر تایید ایدیورلر، بو اصول معلملر
طرفیندن ناصل آکلاشیلیر، بو تجربه ده ناصل تطبیق ایدیلیر؛ یگی
پروگراملار اونکچین مرجع بولونیورلار: اونلار اويله اساسی
اصولی، او، دنیا ییلکی اصولینی عکس ایندیریور که آنجاق
بونک محافظه سی سایه سینده مکتب ایشلرینده معلملر دنیا - عالم
حقنده علمی - حقیقی، مکمل بیر تصورات الده ایده ییلرلر.
اسکی مکتب «تدریساتک اسکیلگی» آیری - آیری فلرک
پارچالاندیریلماسینا معوض ایدی. یگی پروگراملار اونی دنیا
ییلیکینه علمی صورته یاقلاشمدان دوغان بیر طاقم ییلکی آفاقیه
بیر سخما طرزینده ربط ایده رک بو نقصانلاردان آیریورلار.

یز، حکومت علمی شوراسینک پروگراملارینی دقتله آراشدیریر کن
گوریورز که عادی مکتب دیستیلینی اولان - تاریخ، ریاضیات
ادبیات و سائرمدن باشقا اوج اساسی شی داها موجود درسطیعت،
زحمت، جمعیت: یگی پروگراملار یزی آیری - آیری وسائط

تدریسه دن دگل، احاطه اولوندیغیمیز طبیعت و حیاتی بلاواسطه اوگرنمه سوق ایدیورلر.

اورادا (اسکی مکتبه) هر شی حاضر بولونیور و بوبوک بیر فکری فعالیت طلب اولونما یوردی؛ بوبه لکله چوجوقلارگون گوندن «علملر» تابع اولمایا مجبور و معروض قالیوردیلار. مکمل علمی ماهیتده اولان دنیایه نظر حقنده پک آزلا ری دوشونیوردیلر. او وقت هر هانکی بیر وحدت حقنده، حیاتی تظاهراتک عمومی کتله لری ایچریسیندن اساسلارینی انتخاب ایدهرک اونلارک او گره دیلمه سی ایچین چوجوقلارا دنیا حقنده بیر تصور وبره ییلمک حقنده دانیشیق ییله یوقدی. متعلملرک نظرینده حیاتی تظاهراتک بوتون مبهمیتی، علمی آکلاشما بوليله واحد بیر قوميله قس حالینه گئیریلمه لیدر. بو باغلامایی نه وبره ییلیر، آیری - آیری اولان بو حیات تظاهراتینی بیر وحدت تام حالینه نه سالا ییلیر؟

بو تشکیلاتچاق رولی - پداغوق و چوجوقلارک بوتون ایشلری اوندان کیچمه لی اولان - آنجاق بیر علمی اصوله عائد اولاییلیر. بوبه بیر مه تود اصول ایسه، علمی - فلسفی اصول، دییاله کتیق - مادیت اصولی. مارکسیزم سیسته می، مکتب تطبیقاتنده ایسه سینته قس تعقیبات اصولی در. معلم بو اصولدان استفاده ایدهرک همیشه حیات نهرینک باشلیجا منبعینی کشف ایتمکله اونک آرقینا اویار و موفقیتله غایه لرینه ایریشه ییلیر.

سینته قس اصولی - بو دییاله کتیق و تاریخی مادیت اصولدر آنجاق سینته قس اصولی نك یاردميله یگی بروگرام ماتهریالینی ایشله مک یولیندا دوغرو دورماق اولور.

مکتب خادملری بو اصولی حالاپک قاریشیق اولاراق ییلورار،

فقط تجربه بولی گوستریور. معین و سائط تدریسیه بی محافظه
ایتکله سینته قس اصولینه ایریشمکه چایشماقلا غایه یه ایریشله مز.

بعض پداغوزی قولله کتیلوری حکومت علمی شوراسی
پروغزاملارینک داها ایلک تطبیقات دوره سینده اورایه گلدیلر که:
قومله قسه صنفده تدریسات و سائطله چایشماقلا دگل، بلاواسطه
احاطه ایدن طبیعتی و اجتماعی معیشتی او گرنمکله ایریشمک اولور.
بوتون فنلرده طبیعت وضع ایدیلهرک انسانلارک بلاواسطه زحمت
فعلتیندن جریان ایدیور. بو منبع، اونک حقیقی، طبیعی وارلفی،
علمانک طلبانی ورولی، متعلملرک کندیلرینه یالکز حیاتی صنفدن
چیقمادان فناء او گرنمکله دگل، قنی حیاتک واسطه سیله او گرنمکه
چالیشا جاقلا ری وقت قاورا یابیلیر. البتده صنفدن دیشاری چیقمادان
قومله قس اصولیه ایشله نه ییله جک بیر موضوع دوشونه ییلمک پک
چتیندر؛ هر هانکی حیاتی تظاهراتی ایسه بلاواسطه اطرافلی او گرنه
یلمک پک قولایدر که بورادا هم تاریخ، هم ریاضیات، هم طبیعیات،
مختلف طرزده «مبادل» موضوعلارک عوضینه حیات کندیس میده
چیقور که آنجاق بونک او گرنیلمه سی، مکتبدن اسکیلک و شئی
تدریساتینی قوغا ییلیر. حکومت علمی شوراسینک پروغراملاری
موجینجه چالیشان قولله قیولرک حسابات دوری سرگیسی ماته ربالارله
تانیش اولماق، قومله قس اصولینیک آکلاشما و تطبیقات درجه سینی
پک آیدین بیر شکلده افاده ایدیور. اکثرأ ایشله نیلمش ماته ربالک
شئی طرزده منتظم ایدیلیمش اولماسینا تصادف ایدیلر که بورادا
قومله قس یالکز پروغرام ماته ربالینک بیر لشمه سینه تاثیر ایتمش اولیور:
ریاضیات، اجتماعیات (تاریخ و ادبیات) بیواوزی کبی، بورادا تمایل
طبیقی حقیقی بیرلشمه و او بوشما جهته در.

پک نادر اولاراق ماته ربالک موضوع اعتبارله ایشله نیلمش اولماسی دا

تصادف و إنعكاس ايدىيور: بورادا اساس موضوعلارڭ ايشله نيامه سينده بوتون ديتسيپلينلردن معلملر اشتراك ايتمش و موضوعى هر طرفلى سينته قس اصوليله قاوارامشدرلار .

بويله ليگله، سينته قس اصولى پروگرام ماتهريالى انتخابى و اونڭ ايشلنمىسى استقامتينڭ عمومى ماخذى اولماقلا مکتب ايشلرينده كندى موقعىنى اشغال ايتمه يه باشلايور .

پروگرام ماتهريالى ايشلنمىسىنىڭ ديكر ديدا قتيق چته كنجه بورادا معلملر پڭ آسانقلا حسابلاشيولار؛ و مكنڭ هر گونلڭ احتياجينه: علمى تنزه (ئەسقورسىيا)، لابوراتوار، درنەك و سائرە اصوللارى داخل اوليورلار .

ماتەريالڭ سينته قس اصولى ايشلە نيلمەسى و محيطدە كى طبيعتدن موضوع انتخابى مهم هم قيرئيه نى بير رول اوينامايا باشلايور: مکتب ايشلرى گوزە چارباچاق درجەدە جانلانير، يگى حركت وبرەن قوئلر دوغيور. معلملرڭ قارشوسيندا يگى پداغوزى تجربەسىنىڭ گنيش افقلىرى آچيليور. ساعتق صنف ايشى چوق داها دوغرو اولان و معلملرڭ اعظمى شخصى فعاليتلرني دعوت ايدەن لابوراتوار - دەرئەك ايشلرينە تبديل ايتمگله، يقيلييور.

طبيعت و جميعة دوغر اولان علمى تنزەلەر معلملردە بير حركت اوياندريور. معلم اجتماعى حياتڭ نبضىنى داها دقتله ديگله يور، مکتبده پڭ پارلاق بير صورتدە عصريلگله معيار اولاراق اونگله داها صيقى اولان بير وحدت حائنده جريان ايتمه يه باشلايور .